

גבי אלדור

שמו של הספר (בתרגום לעברית) נשמע כמו פרסומת לסרט פורנוגרפי, אך תוכנו הוא אקסטטי רק מבחינת השפע - מזמן לא נתקלתי בספר מקיף, צמא דעת, חקרני ומנומק כמו המחקר הזה על "עירום ותנועה בתרבות הגוף בגרמניה" מאת קארל טופר, סופר ובמאי אמריקאי ממוצא גרמני, החוקר את התופעה המדהימה של המחול הגרמני בשנים 1910-1935. חלקו הראשון של הספר מתייחס לתופעת העירום של תחילת המאה, זו שנקראת בגרמנית *nacktkultur* - תרבות העירום. המחבר מבחין בין ריקוד עירום מוקדם לתרבות עירום פמיניסטית ולהבדיל, תרבות עירום ארוטית. פרק אחד מוקדש לבלט בעירום.

אך אלו הם רק שבעים עמודים מתוך ארבע-מאות עמודי הספר שהם המחקר המקיף ביותר על מחול אקספרסיוניסטי, זה שממנו יונקים עד היום יוצרים של מחול עכשווי, שאין דומה לו מבחינת השפעתו, חדשנותו וההקשרים החברתיים והפוליטיים שלו.

"תרבות הגוף", כותב טופר במבוא, היא תנועה המופיעה כצורה של הופעה אסתטית אשר ממוטטת הבחנות

מסורתיות בין רוח וגוף, סובייקט ואובייקט, העצמי והעולם. הבנייה הייחודית הגרמנית של הגוף המודרני

מבחינה שתי קטגוריות עיקריות של הופעה - עירום ותנועה פיזית. אך תרבות הגוף לעולם לא

יכלה לפתור מתחים בסיסיים בין שני היסודות, בעיקר משום שככל שהתנועות נעשו יותר

"ריקודיות" כך קשה היה יותר לפייס בין הניגודים שבין המינים. המארג של עירום,

תנועה ומחול, מבטא את הספק שבתוך התרבות, האם המודרניות הינה בעיקרה

מצב אקסטטי של עירום או אקסטטיות של תנועה משוחררת. ביחס לשאלות כמו

- כיצד יכול הגוף עצמו לאמץ זהות מודרנית, מהם המסמנים של הגוף

המודרני, ועוד, לא הצליחו אף פעם לגבש תשובה ברורה אחת, אלא התשובות

התגלו בטווח רחב של רעיונות מתחרים, אישים ומחוות מוסדיים. "אני משתמש

במילה 'אימפריה' כדי לציין את הרבגוניות והרצון לכוח המגדירים את

המורכבות של 'תרבות הגוף', כותב טופר.

הריקוד בעירום של תחילת המאה שבוצע על ידי רקדניות שונות, במסגרת

חברות למחול או ארגונים פרטיים אחרים, בדק את הקשר בין התשוקה,

הגוף והמבט. משמעותו היתה שונה בין מבצעת למבצעת. לדוגמה, אדורה וילני

[Adorée Villany], ראתה בגופה יופי שיש

לה זכות להציגו, וטענה שיש להתגבר על הפחד הבסיסי מפני הגוף הנשי ולהתבונן בו באותה מידה של רצינות כמו בכל אובייקט אמנותי. תרבות העירום נוצרה בסוף המאה ה-19 ומשמעויותיה, לפי טופר, מרחיקות לכת. תרבות העירום, או "תרבות הגוף החופשי" צמחה ברשת של מאות מועדונים אשר קידמו נודיזם כדרך לקשר את הגוף המודרני לטבע, ומכאן גם לצמחונות, רפורמה חברתית, ו"היגינה של הגזע", כולל אנטישמיות. טופר מתווכח עם אחד הרעיונות המוצהרים של "תרבות העירום" - כאילו הנודיזם "הטבעי" היה אנטי-ארוטי ולא הפריע למוסריות המינית הקונוונציונלית. מצדדי העירום, טוען טופר, ניסו להטיל זהות פוליטית אחידה על מערך שלם של תת-תרבויות, אך המטפיזיקה של הגוף העירום היא עמוקה ואפלה יותר ממה שנראה, ואין זה די לחשוף, כפי שמרטין היידגר [Martin Heidegger] טען, את האמת ואת ה"קיום" קרי: הגוף-העירום עצמו.

עבודת המחקר של טופר מתייחסת לסולנים, לאסכולות ולבתי ספר שונים של "ביטוי הגוף", לריקודי זוגות וקבוצות, למחול בתיאטרון ולתנועות מחול המוניות (נוסחים מוקדמים ומעוררי השתאות ומחשבה של מסכות הקיבוץ), בהקשרים חברתיים ופוליטיים שונים. לא נפקד מקומה של גטרוד קראוס ושמות נוספים אשר שימשו כמורים לדור הראשון של המחול ה"חופשי" בארץ.

הידע, הרמה האינטלקטואלית, העריכה והצילומים הם ללא רבב. ההשקפה - הרוחנית, הרגשית, החומרית, בספר זה, הם ללא גבול, ואם יש מילה רפה של ביקורת על המאמץ

וההישג הענק הזה, היא נעוצה בדיוק בנקודה זו של השפע - לעיתים טובע קו מחשבה מסוים

בתוך ים של הסתייגויות, הצעות למבט שונה, אזכורים והכוונה

למקורות אחרים עד כדי טשטוש הטיעון המקורי. אין הספר מציע

אם כך טיעון ראשי או עיקרון מכוון לקריאה של תקופה, שהיא

אחת החשובות, מכל בחינה, בהיסטוריה של העולם המערבי,

אלא, במחווה של בן אלים כביכול, "יודע כל", פורש לפנינו המחבר

שפע אינסופי העשוי לבלבל את דעתו של בן תמותה רגיל המבקש,

כהרגלו, לקבל הצעה מנוסחת היטב ו"ידידותית למשתמש".

במקום זאת מציע טופר מסע מסעיר ממנו תחזור, סמוק לחיים,

עם מה שתצליח לאחוז בו.

